

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

В. Л. Шаран

Ініціали та прізвище

19 березня 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Антична культура та еволюція європейської цивілізації**

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
 Спеціальність 032 Історія та археологія
 Освітньо-наукова програма Історія та археологія
 Статус дисципліни вибіркова (за вибором аспірантів)
 Факультет Історичний
 Кафедра всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін
 Мова навчання українська

Дані про вивчення дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
			Кредити ЄКТС	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Очна	2	3	150 / 5	48	32	—	—	16	102	—	+	—
Заочна	2	3	150 / 5	12	8	—	—	4	138	—	+	—

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Розробник:

О. М. Петrenchко, доктор істор. наук, професор
 Підпис Ініціали та прізвище викладача, науковий ступінь та вчене звання

Погоджено керівником групи забезпечення освітньої програми

О. М. Петrenchко, доктор істор. наук, професор

Схвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії та спец. істор. дисциплін

Протокол № 2 від 27 лютого 2019 р.

Завідувач кафедри О. М. Петrenchко
 Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні науково-методичної ради історичного факультету

Протокол № 2 від 28 лютого 2019 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № 3 від 19 березня 2019 р.

1. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: навчальна – ознайомити аспірантів з впливом античної культури на формування європейської цивілізації; розвивальна: засвоїти основні етапи, форми та види рецепції античної культури; виховна: сприяти формуванню наукового світогляду здобувачів наукового знання.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Антична культура та еволюція європейської цивілізації» тематично охоплює комплекс проблем, пов'язаних із рецепцією античної спадщини у контексті еволюції європейської цивілізації і викладається з урахуванням матеріалів інших дисциплін, вивчених на бакалаврському та магістерському рівнях, зокрема «Історія стародавнього світу», «Історія середніх віків», «Нова історія країн Європи і Америки», «Новітня історія країн Європи і Америки», «Рецепція римського права у цивілізаційному просторі Середньовічної Європи» «Латинські написи: методика читання та інтерпретації».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати:

- етапи розвитку європейської цивілізації;
- комплекс джерел античної доби;
- історіографію проблеми;
- загальні основи історичної методології.

вміти:

а) загальна компетентність:

- працювати з джерельною базою;
- здійснювати аналіз праць дослідників будь-якого періоду;
- застосовувати елементи зовнішньої та внутрішньої критики джерел;
- логічно будувати структуру наукового дослідження, застосовувати відповідні методи його реалізації, здійснювати кількісно-якісну інтерпретацію отриманих результатів;
- володіти операціями аналізу, синтезу, співставлення, порівняння історіографічних фактів та явищ для вирішення різноманітних науково-дослідницьких завдань;
- створювати та застосовувати діагностичний інструментарій для вирішення різноманітних наукових завдань.

б) компетентність, що відповідає предмету:

- знати закономірності, тенденції і основні принципи розвитку європейської цивілізації;
- розуміти значення античної культури для формування європейської цивілізації;
- удосконалити вміння працювати з джерельною базою та науковою літературою;
- покращити уміння проводити наукове дослідження, інтерпретувати його результати;
- самостійно і творчо аналізувати події та явища у контексті історико-культурного розвитку;
- сформулювати цілісний погляд до історію європейської цивілізації.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

90-100) – оцінку *"відмінно"* аспірант одержує за виконання повного обсягу програми курсу та індивідуального завдання: володіє термінологічним апаратом через засвоєння понять і категорій, характеризує історіографічні явища та процеси; характеризує етапи розвитку світової історіографії другої половини XX – початку XXI ст.; аналізує особливості комплексу історіографічних джерел; знає загальні основи історичної методології; вміє працювати з джерельною базою; здійснює аналіз праць дослідників будь-якого періоду; вміє логічно будувати структуру наукового дослідження, застосовує відповідні методи його реалізації, здійснює кількісно-якісну інтерпретацію отриманих результатів; володіє операціями аналізу, синтезу, співставлення, порівняння історіографічних фактів та явищ для вирішення різноманітних науково-дослідницьких завдань;

82 – 89 (В) – оцінку *"добре"* аспірант отримує за виконання повного обсягу програми курсу та індивідуального завдання, але критично проаналізував лише окремі аспекти напрямків, шкіл, концепцій, ідейних течій сучасної історіографії; характеризує етапи розвитку світової історіографії другої половини XX – початку XXI ст.; розуміє визначення понять; аналізує особливості комплексу історіографічних джерел; знає загальні основи історичної методології; вміє логічно будувати структуру наукового дослідження, застосовує відповідні методи його реалізації, здійснює кількісно-якісну інтерпретацію отриманих результатів; операціями аналізу, синтезу, співставлення, порівняння історіографічних фактів та явищ для вирішення різноманітних науково-дослідницьких завдань; вміє сформулювати висновки і узагальнення, що спираються на теоретичні знання та достатньо аргументовані;

75-81 (С) – оцінку *"добре"* аспірант отримує, якщо демонструє достатні знання матеріалу, аналізує лише окремі аспекти напрямків, шкіл, концепцій, ідейних течій сучасної історіографії; розуміє визначення більшості понять; вміє сформулювати загальні висновки, що спираються на теоретичні знання та достатньо аргументовані; в цілому характеризує етапи розвитку світової історіографії другої половини XX – початку XXI ст., однак виклад матеріалу недостатньо систематизований; аналізує особливості комплексу історіографічних джерел; знає загальні основи історичної методології; вміє працювати з джерельною базою; в аналізі праць дослідників будь-якого періоду мають місце окремі неточності, які самостійно виправляються; вміє логічно будувати структуру наукового дослідження, однак трапляються поодинокі недоліки в умінні здійснювати його оформлення.

67-74 (D) – оцінку *"задовільно"* аспірант отримує, коли у цілому характеризує етапи розвитку світової історіографії другої половини XX – початку XXI ст.; відтворює історіографічні явища, аналізує лише окремі аспекти напрямків, шкіл, концепцій, ідейних течій сучасної історіографії; розуміє визначення деяких понять; формулює нескладні загальні висновки, що спираються на теоретичні знання та достатньо аргументовані, разом з тим спостерігаються значні прогалини в знаннях загальних основ історичної методології; недостатньо вміє працювати з джерельною базою; допускає помилки в побудові структури наукового дослідження, застосуванні відповідних методів його реалізації;

60-66 (E) – оцінку *"задовільно"* аспірант отримує за нечіткі, неточні визначення понять і категорій, недостатньо аргументовано характеризує етапи розвитку світової історіографії другої половини XX – початку XXI; знання фрагментарні й неповно відповідають компетентності предмету; не вміє працювати з джерельною базою та здійснювати аналіз праць дослідників будь-якого періоду;

35-59 (FХ) – оцінку *"незадовільно"* аспірант отримує, коли не виявив достатнього рівня знання про розвиток світової історіографії другої половини XX – початку XXI; більшість теоретичних питань не розкриті, не розуміє визначення необхідних понять; не володіє операціями аналізу, синтезу, співставлення, порівняння історіографічних фактів та явищ для вирішення різноманітних науково-дослідницьких завдань; у відповідях допущені грубі помилки; відсутня орієнтація у предметі вивченої дисципліни.

0-34 (F) – оцінку "незадовільно" аспірант отримує через повне незнання вивченої дисципліни з необхідною серйозною подальшою роботою. Оцінювання досягнутих успіхів за семестр проводиться в системі оцінювання університету, після чого переводиться в національну шкалу оцінювання та шкалу ECTS.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є: залік; виступи на семінарських заняттях, виконання індивідуального завдання, презентації та виступи на наукових конференціях.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Форми та види рецепції античної культури

Предмет курсу та його місце в системі підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 032 Історія та археологія. Особливості формування античної культури. Форми рецепції античної культури. Прямі, похідні та латентні види рецепції античної культури.

Тема 2. Релігія у Стародавній Греції та Стародавньому Римі

Антична міфологія. Давньогрецька та давньоримська релігія. Раннє християнство як складова античної культури.

Тема 3. Античний спорт та свята

Античний спорт. Суспільні свята у Стародавній Греції та Римі. Відродження Олімпійського руху в наприкінці XIX ст.

Тема 4. Містобудування: антична традиція

Містобудування у Стародавній Греції та Римі. Античність і середньовічне місто. Сучасне місто та антична традиція.

Тема 5. Антична наука і техніка

Особливості розвитку та досягнення античної науки і техніки та їх вплив на еволюцію європейської цивілізації. Найбільші відкриття античної доби та їх значення та наслідки для розвитку європейської цивілізації. Юліанський календар. Антична педагогічна спадщина, давньогрецьке та давньоримське виховання та розвиток європейської педагогічної думки на сучасному етапі.

Тема 6. Антична спадщина у добу Відродження та Новий час: література, архітектура, мистецтво

Вплив античної традиції на сучасну архітектуру, скульптуру та живопис. Антична література як основа розвитку європейських літератур. Епос, лірика та ораторське мистецтво. Антична спадщина у літературі, архітектурі та мистецтві Відродження. Класицизм та розвиток традицій архітектури античності у XVII – на початку XIX ст. Класицизм у літературі та мистецтві.

Тема 7. Рецепція римського права

Рецепція римського права у європейському цивілізаційному просторі, подолання партикуляризму права. Кульмінація рецепції римського права у XV – XVI ст.

Тема 8. Давньогрецька і латинська мова та сучасна європейська історіографія

Давньогрецька і латинська мова як основа сучасної термінології. Ієрогліфічне, лінійне та алфавітне письмо античної доби та писемні системи сучасної Європи.

Тема 9. Антична спадщина і сучасна масова культура

Грецький театр. Грецька трагедія та комедія. Видовища античної доби та феномен масової культури сучасного світу. Антична спадщина і сучасний кінематограф. Антична спадщина в українській філософії та літературі.

Перелік семінарських занять

Тема 1. Рецепція римського права та основні кодифікації римського цивільного права нового часу.

Тема 2. Антична педагогічна спадщина.

Тема 3. Антична спадщина у літературі, архітектурі та мистецтві.

Тема 4. Антична традиція та сучасне місто.

Тема 6. Видовища античної доби та феномен масової культури сучасного світу.

Тема 7. Антична наука і техніка та їх вплив на еволюцію європейської цивілізації.

Тема 8. Антична спадщина в українській філософії та літературі.

Тематика індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання полягають у підготовці реферату та комп'ютерної презентації з курсу «Антична культура та еволюція європейської цивілізації». Обсяг реферату 12 аркушів А 4. Кількість балів, що виставляється за індивідуальне завдання, враховує ступінь розкриття теми, використання достатньої кількості джерел та літератури з теми, наявність наукових посилань, дотримання вимог до оформлення (структура індивідуального завдання обов'язково включає: вступ; основні розділи; висновки; список використаних джерел та літератури).

1. Античний епос, його вплив на розвиток європейської літератури.
2. Антична релігія та міфологія.
3. Раннє християнство як складова античної культури.
4. Видовища у Стародавній Греції.
5. Видовища у Стародавньому Римі.
6. Олімпійські ігри античності та сучасний олімпійський рух.
7. Антична традиція у сучасному місті.
8. Найбільші наукові відкриття античної доби.
9. Розвиток календаря від античності до сучасності.
10. Антична педагогічна спадщина та сучасна педагогіка.
11. Антична спадщина у літературі доби Відродження.
12. Антична спадщина у архітектурі доби Відродження.
13. Антична спадщина у мистецтві доби Відродження.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Опрацювання питань, які не розглядаються на лекційних і семінарських заняттях, а саме:

1. Філософські школи Стародавньої Греції.
2. Особливості античної демократії.
3. Ораторське мистецтво Стародавньої Греції та Риму.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі виступів на семінарських заняттях, захист індивідуального завдання тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) враховуються при виставленні підсумкової оцінки (балів) з даної дисципліни.

Підсумковий контроль реалізується у формі заліку.

Оцінювання знань аспірантів на семінарських заняттях здійснюється у чотирибальній шкалі ("2", "3", "4", "5"). В кінці семестру на основі оцінок визначається середній бал за формулою: $\frac{A}{n} \cdot 16$, де A – сума усіх поточних оцінок за чотирибальною шкалою, набраних на

семінарських заняттях (включаючи оцінки "2"), n – кількість цих оцінок не менше 2. Якщо середня оцінка за семінарські заняття менша за 2,5, то кількість балів, які отримав аспірант на підставі оцінок за семінарські заняття, дорівнює нулю.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Характеристика та вид роботи	Максимальна кількість можливих балів
Самостійність виконання; логічність і послідовність викладення матеріалу; повнота розкриття теми.	До 10-ти балів
Обґрунтованість висновків; наявність списку використаних джерел та літератури.	До 6-х балів
Якість оформлення; наявність посилань.	До 4-ох балів
	Разом до 20 балів

Аспірант, який пропустив семінарські заняття, контрольну роботу з поважних причин, має право пройти пропущений вид атестації в інший термін під час семестру.

Сумарна кількість балів з дисципліни визначається за результатами поточного контролю за 100-бальною шкалою. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Семінарські заняття	Індивід. завдання
1-8	1
80	20
$S_{\text{ном}} = 100$	

Залік за талоном № 2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

9. Література

1. Античность в контексте современности : сборник [памяти А.Ф. Лосева] / Под ред. Аза Алибековна Тахо-Годи, Исай Михайлович Нахов . – Москва : Издательство МГУ, 1990 . – 252 с.

2. Античность и современность : сборник статей / Институт мировой литературы им. А.М. Горького АН СССР ; Редкол.: М.Е. Грабарь-Пассек . – Москва : Наука, 1972 . – 504 с.
3. Борецький М. Іван Франко і античність // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 1997. – Вип. II. – С. 107–112.
4. Грабарь-Пассек М.Е. Античные сюжеты и формы в западноевропейской литературе / М.Е. Грабарь-Пассек . – Москва : Наука, 1966 . – 319 с.
5. Ручинська О.А. Антична культура: Комплекс навчально-методичних матеріалів зі спецкурсу. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2004. – 60 с.
6. Adams J. N. The regional diversification of Latin, 200 BC-AD 600. – Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 2007. – XIX, 828 p.
7. Bonnefoy Y. Roman and European Mythologies / Yves Bonnefoy ; [transl. from French]. – Chicago ; London : The University of Chicago Press, 1992. – XXI, 319 p.
8. Carcopino J. Daily life in Ancient Rome / Jerome Carcopino. – New York : Penguin books, 1978. – 365 p.
9. Hingley R. Globalizing Roman culture : unity, diversity and empire – London : Routledge, 2005. – 208 p.
10. Nelson J., Drummond S.K. Roman Imperial Frontier in the West. – London ; New York : Routledge, 2015. – 320 p.
11. The epic film in world culture / edited by Robert Burgoyne. – London : Routledge, 2010. – 391 p.

Інтернет джерела

<http://historic.ru/> - Historic.Ru: Всемирная история
<http://www.linguaeterna.com/> - Lingua Latina Aeterna
<http://xlegio.ru/> – X Legio. Военно-исторический портал античности и средних веков
<http://www.archaeology.ru/> – АРХЕОЛОГИЯ.RU
<http://byzantion.ru/> – Византийская держава
<http://ancient.gerodot.ru/> – Древний мир
<http://ellada.spb.ru/> – ДРЕВНЯЯ ГРЕЦИЯ. Культура, история, искусство, мифы и личности
<http://www.aeria.phil.uni-erlangen.de/index.html> – AERIA (Antikensammlung Erlangen Internet Archive)
<http://www.limcnet.org/Home/tabid/77/Default.aspx> – Foundation for the Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae (LIMC)